

**PEDAGOGIKA KOLLEJLARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MONITORING QILISH
MAZMUNI VA UNING BOSQICHLARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10407904>

M.M.Jo'raboyev

MTTDMQTMOI mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada pedagogik kollejlarda innovatsion faoliyatni monitoring qilish mazmuni, bosqichlari va kollejlarning ta'lim tizimi innovatsiyalarni joriy etish va ommalashtirish jarayonida shakllanishi va rivojlantirilishi keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *manitoring, kvalimetrik ta'minot, samaradorlik, ko'rsatgich, innovatsion jarayon.*

Pedagogika kollejlarda innovatsion faoliyatni monitoring qilish mazmuni ham bosqichlarni o'z ichiga oladi. Biroq, pedagogika kollejlardagi bu bosqichlar umumiy ta'limga qaraganda ko'proq sifatli ta'minot bilan tavsiflanadi.

Ilmiy adabiyotlarda umumiy kvalimetriya tushunchalari tizimiga: xususiyat, sifat, samaradorlik, maqsad, natija, o'lchov baholash, ko'rsatkich va boshqalar kiritiladi.

Ushbu tushunchalarni ta'lim kvalimetriyasiga ham to'liq tadbiiq qilsa bo'ladi. Biroq ularni qo'llashda ta'limning aniq turdagi ta'lim muassasasidagi o'qitish jarayoni va uning ishtirokchilariga xos bo'lgan xususiyatlar nazarda tutiladi. Bu yerda, yuqoridagilardan tashqari, pedagogik usul va metod, o'zini-o'zi attestatsiyalash, attestatsiya, pedagogik nazorat va boshqa tushunchalar ham qo'llaniladi.

Kvalimetrik qo'llab-quvvatlash quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi: innovatsiyalarni baholash mezonlari va ko'rsatkichlarini aniqlash; tanlangan kvalimetriya ob'ektlarini baholashning adekvat usullarini tanlash yoki ishlab chiqish; tanlangan usullarni amalga oshirish; baholash natijalarini qayta ishlash va ularni belgilangan mezonlar asosida sharhlash; ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan nazorat harakatlarini ishlab chiqish.

Kvalimetrik ta'minot — bu tanlangan kvalimetriya ob'ektlarining ishlashi va rivojlanishini optimal nazorat qilish uchun ularning holatini diagnostika qilish uchun ishlatiladigan usullar, jarayonlar va baholash materiallari to'plami.

Kvalimetrik ta'minot ta'lim tizimining holatiga ta'sir qilishi mumkin, agar u rivojlanish jarayonining tabiiy qismiga aylansa. Bu shuni anglatadiki, u professional ta'limning qiymat-maqsadli parametrlarini, moddiy, texnik va insoniy salohiyatni, qabul qilingan ta'lim konsepsiyasini va boshqalarni hisobga olgan holda qurilishi kerak.

Bundan tashqari, pedagogika kollejlardagi innovatsion faoliyat bitiruvchilarni tayyorlash sifatini nazorat qilish tizimlariga asoslanishi kerak, ular quyidagilardan iborat:

- ta'limning sifat ta'minoti va mazmunini, ta'lim texnologiyalarini birgalikda loyihalash
- o'qituvchilarni nazorat va baholash materiallari bilan ishlashga o'rgatish;

- kvalimetrik ta'minotni ishlab chiqish bo'yicha tavsiyalar bilan uslubiy qo'llanmalar yaratish ;

- ta'lim sifatini doimiy monitoring qilish, katta hajmdagi axborotni qayta ishlash va saqlash uchun yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish; kompyuter uskunalari va tegishli dasturiy ta'minotning yetarli miqdori;

- pedagogika kollejlarda ta'lim sifatini ta'minlash tizimining (yoki o'quv jarayoni sifatini boshqarish tizimi) mavjudligi, uning doirasida barcha fanlar va fanlar bloklari bo'yicha ta'lim tizimini sifatli ta'minlashni loyihalash va amalga oshirish mumkin;

- pedagogika kollejlarda mehnat bozorini, ta'lim xizmatlarini o'rganish va davlat ta'lim standartlari bajarilishini nazorat qilish vazifasi bo'lgan maxsus marketing xizmatini tashkil etish.

Kollejlarning ta'lim tizimi innovatsiyalarni joriy etish va ommalashtirish jarayonida shakllanadi va rivojlantiriladi.

Innovatsion jarayonda quyidagi tarkibiy qismlar ajralib turadi: innovatsiyalar, innovatsion mahsulot yoki xizmatlarni joriy etish va qo'llash. Innovatsiyalar (yangi g'oyalar, bilimlar) tugallangan ilmiy fundamental va amaliy tadqiqotlar yoki ishlanmalar natijasidir.

Pedagogika kolleji ta'limidagi innovatsion tadqiqotlar asosan quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- ta'limning yangi mazmunini shakllantirish;

- talabalarni rivojlantirishning yangi pedagogik texnologiyalari, usullari, tizimlarini ishlab chiqish va joriy etish;

- yangi turdagi ta'lim muassasalarini yaratish.

Har qanday ta'lim muassasasining innovatsion faoliyati samaradorligining eng muhim sharti rahbar va pedagog kadrlar sifati hisoblanadi. Hatto kattalar ta'limi bo'yicha III Xalqaro konferensiya (Tokio, 1972) materiallarida ham, birinchi navbatda, ushbu toifadagi ishchilar ishining tabiati va mazmuni bilan belgilanadigan kasb-hunar ta'limi o'qituvchisining alohida maqomi to'g'risida fikrlar shakllantirilgan.

O'qituvchi faoliyatining xususiyatlari quyidagilardan iborat.

Birinchidan, kollej o'qituvchisining ishi o'smirlarga ta'lim va tarbiya berish bilan bog'liq, shuning uchun o'qituvchi birinchi navbatda o'smir fiziologiyasi va psixologiyasi asoslarini, umumiy va kasbiy pedagogika asoslarini bilishi, diagnostika usullarini yaxshi bilish va ta'lim masalalarini tushunishi kerak bo'lgan o'qituvchidir.

Ikkinchidan, professional ta'lim o'qituvchisining ishi bevosita ishlab chiqarish bilan bog'liq bo'lib, tayyor mahsulot ishlab chiqarish bilan, ba'zan juda murakkab, shuning uchun kasb-hunar ta'limi o'qituvchisi muhandis, texnolog hisoblanadi.

Uchinchidan, professional ta'lim o'qituvchisi - bu rejalashtirish, tartibga solish, tuzatish, tashkil etish, nazorat qilish, qarorlar qabul qilish ehtiyoji paydo bo'lgan o'quv guruhini boshqaradigan menejer.

To'rtinchidan, professional ta'lim o'qituvchisi fuqarolarning turli toifalari: o'smirlar, hamkasblar, ota-onalar, sanoat korxonalari xodimlari, o'z muassasasidan tashqaridagi ijtimoiy xodimlar va boshqalar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak.

Shunday qilib, professional ta'lim o'qituvchisi faoliyatining o'ziga xosligi yuqoridagi faoliyat turlarining uyg'unligi bilan bog'liq.

Shunday qilib, pedagogika kollejlarda monitoring maqsadni belgilash va ta'lim jarayoni natijalari o'rtasidagi muvofiqlikni aniqlashga qaratilgan nazorat va baholash komponenti bilan bog'liq bo'lishi kerak.

Kollejlardagi monitoring innovatsion faoliyatni uchta darajada: loyiha darajasi, amalga oshirish darajasi va har bir kollej bitiruvchisining erishilgan ta'lim darajasi bo'yicha miqdoriy baholash imkonini beruvchi ko'p darajali pedagogik vositalarni o'z ichiga olishi kerak.

Kollejlarda kasbiy ta'limni ilmiy boshqarish tizimi o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini ilmiy boshqarishning kompleks maqsadli dasturida amalga oshirilayotgan psixologik-pedagogik va axborot bloklari majmui sifatida quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- bosqichma-bosqich psixologik boshqaruv texnologiyasi (kasbiy o'zini o'zi belgilash, kasbga yo'naltirish, kasbiy tanlash va kollejlarda kasbiy tayyorgarlik bosqichlari);

- tinglovchilarning kasbiy muhim shaxsiy fazilatlarini avtomatlashtirilgan monitoring qilish texnologiyasi, uning ilmiy-uslubiy va dasturiy ta'minoti;

- maxsus fanlar siklida muammoli va avtomatlashtirilgan ta'lim texnologiyasi;

- uslubiy materiallar to'plami: o'quv jarayonini ilmiy boshqarish uchun qo'llanmalar, tavsiyalar va dasturiy mahsulotlar.

Innovatsion faoliyatni monitoring qilishning yagona tizimini yaratish kollejning o'quv faoliyati sifatini har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi.

O'rta ta'lim muassasalarining axborot muhitini rivojlantirish hozirda bosqichma-bosqich, uzoq vaqt davomida amalga oshirilmoqda. Hozirgi vaqtda axborotlashtirish jarayonlari keng qamrovni egallamoqda.

Pedagogika kollejida o'quv jarayonini avtomatlashtirish muammosini hal qilish yo'lidagi jiddiy qadam alohida modullarni yagona tizimga keltirish bo'ladi, bu esa ta'limning barcha sohalari va jarayonlari faoliyatini nafaqat qisman, balki har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi. Natijada ta'lim jarayonining barcha tarkibiy qismlarini rasmiylashtiradigan yaxlit mexanizm vujudga keladi va uning tarkibiy qismlari murakkab munosabatlarga ega bo'lib, ta'lim jarayonining biron bir tarkibiy qismi e'tibordan chetda qolmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Чернова Ю.К., Палферова С.Ш. Квалиметрические методы выделения базовых компетенций при подготовке специалистов инженерного профиля./Одиннадцатый симпозиум «Квалиметрия в образовании: методология, методика, практика» (г. Москва, 16-17 марта 2006г.). Под ред. Н.А.Селезневой, А.И.Субетто. - М.: Исследоват. центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. - 27 с.

2. Концепция развития исследовательской и инновационной деятельности в российских вузах. Департамент стратегического развития Минобрнау-ки России, 2010.- 14 с.

3. Ибрагимов Г.И. Качество образования в профессиональной школе (вопросы теории и технологии) / Г.И.Ибрагимов. - Казань: Школа, 2007. -248 с.

4. Abduganiev Ozod Tursunboy o'g'li. "Pedagogical Conditions And Mechanisms Of Development Of Social Active Civil Competence In Students." Turkish Journal of Computer and Mathematics Education 12, no. 7 (2021): 433-442.